

PÕHIKOOLI LIHTSUSTATUD RIIKLIK ÕPPEKAVA

Vabariigi Valitsuse määrus

Eelmise (kehtis kuni 10.03.2023) ja kehtiva (hakkas kehtima 11.03.2023) versiooni võrdlus

Määruse üldosa eelmise ja kehtiva redaktsiooni võrdluse [leiab siit](#).

Määruse Lisa 3 Hooldusõpe võrdlus

Lisa 3 (kehtis kuni 10.03.2023)	Lisa 3 (hakkas kehtima 11.03.2023)
	I Üldalused
1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID	1. Õppe- ja kasvatusesmärgid
<p>1.1. Hooldusõppe põhiülesanne on sügava ja raske intellektipuudega lapsel olemasolevate funktsioonide ja oskuste säilitamine ja arendamine, et tagada harjumuspärases keskkonnas tema potentsiaalile vastav järjest iseseisvam toimimine.</p> <p>1.2. Arendamise eesmärk on aidata kujuneda kodanikul, kes vastavalt oma arengutasemele õpib tajuma oma keha, märkab ja oskab õpitud moel märku anda oma põhivajadustest ja soovidest ning oskab oma võimete piires neid kas iseseisvalt või abiga rahuldada; omandab ja oskab kasutada verbaalseid, mitteverbaalseid ja/või alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid oma võimete piires.</p>	<p>1.1. Põhikooli sihiseade hooldusõppes</p> <p>1.1.1 Õppe ja kasvatus üldeesmärk on intellektipuudega õpilase isiksuse terviklik areng ja kujunemine Eesti kodanikuks, kes vastavalt oma eale ja võimetele osaleb ühiskonnaelus, tuleb võimalikult iseseisvalt toime eakohases igapäevaelus ja osaleb jõukohases töötegevuses.</p> <p>1.1.2. Hooldusõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilaste arengut, kujundada oskusi, vilumusi ja ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisharjumusi, mis on vajalikud igapäevaseks toimetulekuks erinevates inimrühmades ja kogukondades ning tööelus. Koolis luuakse õpilase arengut toetav keskkond, et saavutada õpilase isiksuse arengus parim võimalik ja sotsiaalselt tunnustatav tulemus.</p> <p>1.2. Hooldusõppes taotletavad pädevused</p> <p>Hooldusõppes õpivad õpilased oma võimete ulatuses:</p> <ol style="list-style-type: none">1)tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;2)märku andma oma vajadustest ja väljendama jõukohasel viisil oma tundeid ümbritsevasuhtes, eelistades positiivseid emotsioone;

	<p>3)sooritama tuttavas situatsioonis ja keskkonnas lihtsaid igapäevategevusi, osategevuste ahelaid (terviktegevusi);</p> <p>4)sooritama praktilisi tegevusi koostöös täiskasvanuga, suhtuma positiivselt juhendaja võiabistaja tegevusse (suunamine, füüsiline abi);</p> <p>5)igapäevaselt tajuma ja väärtustama oma seotust tuttava rühmaga ning tegema jõukohasel viisil koostööd eakaaslastega;</p> <p>6)osalema hinnangute andmisel ja oma igapäevaelu puudutavate otsustuste tegemisel ning sooritama valikuid vähevarieeruvates olukordades.</p>
<p>2. ÕPPE- JA ARENDUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED</p> <p>2.1. Arendamine ja õpetamine on ühtne eesmärgistatud protsess. Hooldusõppe korralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja potentsiaalsetest võimetest toimida järjest iseseisvamalt. Õigus õppida realiseeritakse käesoleva lisa põhjal koostatud individuaalse õppekava alusel.</p> <p>2.2. Lähtutakse humanistliku abistamise põhimõtetest. Tähelepanu suunatakse iga lapse individuaalse eripära arvestamisele, sallivusele, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoidumisele.</p> <p>2.3. Hooldusõpe taotleb õpilase puuduliku arengu korvamist valdkondade kaupa, arvestades õpilase individuaalset arengupotentsiaali. Arengupuute osaliseks vähendamiseks rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi. Õppe- ja arendustegevuse käigus arendatakse ja/või kujundatakse puuduvaid ja/või lokaalsetest anatoomilistest kahjustustest sõltuvaid spetsiifilisi funktsionaalsüsteeme.</p> <p>2.4. Õppeülesanded valitakse potentsiaalset arenguvalda arvestades: need sooritatakse vajaliku abiga, valdavalt koostevuses. Praktilise tegevuse kaudu arendatakse lapse mootorikat, eneseteenindamise oskusi, elementaarset tunnetustegevust ja suhtlemist, kujundatakse hoiakuid. Individuaalsete õppekavade koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.</p>	<p>1.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted</p> <p>1.3.1. Õppe ja kasvatuse ühtsuse printsiipi realiseeritakse õppekorralduses üldõpetusliku õppeviisi ehk tervikõppe rakendamise kaudu. Õpilastele eluliste kogemuste võimaldamiseks lõimitakse tegevusvaldkonnad õpitervikuteks, mille teljeks on sotsiaalsed ja eakohased praktilised oskused. Tervikõppes rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi, arvestades õpilaste individuaalset eripära ja tugevaid külgi.</p> <p>1.3.2. Humanistlikest väärtustest lähtuvalt on igal õpilasel õigus võrdväärsele kohtlemisele ühiskonnas, sealhulgas koolis. Õpilasi suunatakse kaaslas(t)e individuaalset eripära märkama ja arvestama, kujundatakse sallivust erinevuste suhtes, eripäraga kaaslaste mõistmist ja oskust neid vajaduse korral abistada, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoiduda.</p> <p>1.3.3. Hooldusõppe korralduses ja õppesisu valikul lähtutakse õpilaste arengutasemest ja potentsiaalsest võimekusest toimida järjest iseseisvamalt ja toime tulla järjest keerukamal tasemel. Võimetekohane õpe tähendab pingutamise vajadust ja toimetulekut suhteliselt vähese, kuid asjakohaselt osutatud abiga. Õigus õppida realiseeritakse igale õpilasele individuaalse õppekava (edaspidi IÕK) koostamise ja rakendamisega.</p>

2.5. Arendamise ja õpetamise suunitlus on võimalikult iseseisev eneseteenindamine. Arendatakse orienteerumisoskust lähimas ümbruses, mootorikat, sensomotoorseid oskusi ning elementaarset suhtlemist, sh võimaluse korral kõnet.

2.6. Hooldusõpe suunab õpilast omandama eneseteeninduse elementaarseid oskusi, elus toimetuleku oskusi ning võimetekohast käitumist lähimas ümbruses ja sotsiaalses keskkonnas. Oluline on tegevuste harjutamine potentsiaalse arenguvalla piirides, abi võimalikult täpne reguleerimine. Oluline on harjutamine tutavas keskkonnas, pedagoogide ja lastevanemate kooskõlastatud tegevuses.

2.7. Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse kooli ja klassi õpilastega. Tähtis on koostöö eripedagoogiga, õpetajatega, lapsevanematega, kutseõppe korraldajatega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega koolis ja/või väljastpoolt kooli.

2.8. Hooldusõppes toimub õpetamine tegevusvaldkondade kaupa ja toetub õpilase sensomotoorsele arengule (taju ja liigutuste seos). Harjutamine toimub minimaalsete tegevussammude/osaoskuste kaupa, omandatud osaoskusi rakendatakse ahelana. Õppimine toimub reaalses lähimas keskkonnas. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kujunevad harjumused. Õpilased võtavad koostegevuses võimetekohaselt osa oma tegevuse jaoks vajalike vahendite valikust ja suudavad neid vähevarieeravas situatsioonis kasutada.

2.9. Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- 1) tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tutavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- 2) märku andma oma vajadustest ja väljendama vähesel määral oma tundeid ümbritseva suhtes, eelistama positiivseid emotsioone;
- 3) omandama lihtsaid oskusi või osaoskuste ahelaid tutavas situatsioonis ja keskkonnas pideva korduva tegutsemise ja harjutamise tulemusel;

1.3.4. Õpilase individuaalses õppekavas on kokkulepitud ajaks püstitatud eesmärgid liigendatud tegevusvaldkondade järgi: kognitiivsed, kommunikatiivsed, motoorsed, sotsiaalsed ja igapäevaoskused. Õppesisu valitakse õpilase arengupotentsiaali arvestavalt, ülesanded nõuavad pingutust, kuid abi korral on jõukohased (lähim arenguvald).

1.3.5. IÕK koostamisel ja õppetöö planeerimisel tehakse võimaluse korral koostööd ka teiste õpilasega seotud institutsioonidega. Tähtis on koostöö tugi- ja rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidega, õpetajatega, lapsevanemate või eestkostjaga, õpilaskoduga, kutseõppe korraldajatega, valla või linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli. Võimaluse korral arvestatakse õpilaste isiklike rehabilitatsiooniplaane.

1.3.6. Toetava ja õpilase aktiivsust soodustava õpikeskkonna moodustavad õppesisu ja metoodika, kvalifitseeritud ning professionaalne õpetajaskond, õpiabiteenused, rehabilitatsioonivõimalused, tugivõrgustiku tegevused ja mitmekülgseid kogemusi võimaldav füüsiline keskkond. Erilist tähelepanu pööratakse õpilaste sotsiaalsete oskuste arendamisele. Õpilased omandavad praktilise tegevuse kogemusi, õppides erineva suuruse, eesmärkide ja iseloomuga rühmades. Korraldatakse ka ülekoolilisi ühiseid õppetunde, üritusi ning õppekäike. Eluliste kogemuste omandamise toel muutub õpilaste käitumine sarnastes olukordades asjakohasemaks ja paremini etteaimatavaks.

1.3.7. Kooli õppekava koostamisel ja rakendamisel arvestatakse konkreetse kooli ja õpilaste eripära.

1.3.8. Õppe- ja kasvatustegevused viiakse läbi õpitervikute kaupa praktiliste, eakohaselt eluliste tegevustena. Nii kujunevad õpilastel eri tegevusvaldkondades taotletavad võimed ja oskused loomulikus omavahelises seoses. Oskuste omandamine toimub minimaalsete

<p>4) sooritama omandatud toiminguid koostegevuses täiskasvanuga, positiivselt suhtuma abistajategevusse (suunamine, füüsiline abi);</p> <p>5) tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;</p> <p>6) sooritama praktilisi valikuid vähevarieeruvates olukordades.</p>	<p>tegevussammude/osaoskuste kaupa, omandatud osaoskusi rakendatakse ahelana.</p>
<p>3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED</p>	<p>2. Õppe ja kasvatus rõhuasetused ning taotletavad pädevused eri arengutasemetel</p>
<p>3.1. Õppe ja kasvatus rõhuasetused I arengutasemel</p> <p>3.1.1. Esimesel arengutasemel orienteerub õpilane ümbritsevas ja iseendas aistingute tasandil. Eesmärk on arendada tunnetust eri meeltega, luua eeldused geštalitaju kujunemiseks.</p> <p>3.1.1.1. Tähelepanu. Pilkkontakti saavutamine, lühiajaline hoidmine ja suunamine. Tähelepanu hoidmiseks vajaliku kehaasendi säilitamine või võimetekohane muutmine. Võimaluse korral oma käeliigutuste jälgimine. Tähelepanu lühiajaline hoidmine žestide ja/või sõnaga, pilgu hoidmine ja vähene säilitamine objektide liigutamisel või paigutuse muutmisel. Tähelepanu säilitamise kestuse pikendamine – lapse jaoks märgatavate stiimulite esitamine koos positiivse kinnitusega. Tähelepanu ümberlülitamine stiimuleid asendades.</p> <p>3.1.1.2. Aistingud ja taju. Üksikute tunnuste suunatud märkamine: ere valgus, liikuv objekt, heli, müra, objekti pind (temperatuur, sile/krobeline jne). Oma keha puutetundlikkuse arendamine.</p> <p>3.1.1.3. Mälu. Mõne läheduses oleva tuttava objekti äratundmine 1–2 tunnuse alusel.</p> <p>3.1.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine: manipuleerimine esemetega, võimetekohane tegutsemine tuttava abivahendiga.</p> <p>3.1.1.5. Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on mootorika areng: passiivsed liigutused koostegevuses ja imiteerimise järgi, esemete haaramine, hoidmine ja lahtilaskmine,</p>	<p>2.1. Õppe ja kasvatus rõhuasetused I arengutasemel</p> <p>2.1.1. Elementaarse kehatunnetuse kujundamine baasstimulatsiooni, füüsilise kontakti, erinevate asendite, koostegevuses jäsemete liigutuste sooritamise ja rütmika kaudu. Õpilase liikumisele (roomamine, asendi muutmine) õhutamise.</p> <p>2.1.2. Emotsionaalse kontakti loomine täiskasvanuga, positiivne reageerimine kontaktile, pilkkontakti lühiajaline hoidmine, reageerimine häälele, žestile, sõnale, puudutusele, tuttavale ühistegevusele; positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest. Täiskasvanu on vahendajaks õpilase suhtlemisel esemelise maailmaga.</p> <p>2.1.3. Lähimbruses orienteerumine aistingute tasandil, töö erinevate meeltega, nendevahelise seose loomine (loob eelduse terviktaju kujunemiseks). Üksikute tunnuste suunatud märkamine.</p> <p>2.1.4. Eneseväljenduse ja kontaktipüüdluse märkamine ning julgustamine. Õpilase hääliksustele ja tegevusele reageerimine ja vastamine.</p> <p>2.1.5. Õpilase kaasamine eneseteenindusse. Õpilane aitab kaasa riietumisele ja hügieeniga seotud toimingutele. Söömis- ja toitmistoimingute (närimine, neelamine, õige asend) sooritamine (võimaluse korral logopeedi juhendite järgi).</p>

<p>omandatud liigustusstereotüüpide mitmekesistamine. Objektide jälgimine, liigutuste suuna, amplituudi, rütmi ja tempo muutmine. Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.</p> <p>3.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on elementaarsete liigutuste ja toimingute sooritamine abiga, koostegevuses, mõne liigutuse sooritamine imiteerides või iseseisvalt; sihipäraste liigutuste sooritamine füüsilise abiga ja stereotüüpsete liigutuste mitmekesistamine. Tuttavas situatsioonis pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile reageerimine. Õpilaste emotsionaalsete seisundite diferentseerimine kohese tagasiside abil.</p> <p>3.1.3. Esimesel arenguastmel on rõhuasetus õpilase kaasamisel enesetunnetusele aistingute tasandil, kontakti loomisel ja saavutamisel.</p> <p>3.1.4. Häälilisele aktiivsusele, häälitsemisele ergutamine, hääle tekke stimuleerimine. Sõna tajumine signaali rollis (pidev kordamine) ja sümbolina (sõna ja eseme koosesitus). Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilaste füüsilist seisundit ja vaimset arengut.</p> <p>3.1.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga, millest sõltuvalt arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.</p> <p>3.1.6. Laste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.</p> <p>3.1.7. Positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest (füüsiline kontakt, naeratus, toon). Positiivse emotsiooni kestuse pikendamine. Õpilastele meeldiva elu- ja õpikeskkonna loomine.</p> <p>3.1.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma.</p>	
<p>3.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel I arengutaseme lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab läheduses olevaid objekte; tunneb ära temaga tegelevad inimesed; 2) tajub lähiümbruses asetsevad objekte (sh erisugusel taustal); 	<p>2.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reageerib positiivselt füüsilisele kontaktile ja liikumisele; 2) reageerib positiivselt tuttava täiskasvanu kontaktipüüdlusele; 3) suhtleb esemelise maailmaga täiskasvanu vahendusel; 4) tunneb rõõmu tuttavatest tegevustest;

<p>3) sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel;</p> <p>4) hoiab kättepandud esemeid; haarab esemeid, (ühe/kahe käega), manipuleerib nendega ja laseb käest lahti;</p> <p>5) tunneb enamasti ära tuttavad žestid;</p> <p>6) reageerib kontaktile (häääl, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja hääälitsustega, otsib mõnikord kontakti;</p> <p>7) annab märku mõnest oma põhivajadusest;</p> <p>8) suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek);</p> <p>9) stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;</p> <p>10) sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.</p>	<p>5) reageerib erinevatele aistingutele, on välja kujunenud eelistus/vastumeelsus mõne aistingu suhtes;</p> <p>6) nõustub hügieeni-, riietumis- ja söömistoimingutega;</p> <p>7) suudab osaleda kooli ühisüritustel (aktus, kontsert).</p>
<p>3.3. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II arengutasemel</p> <p>3.3.1. II arengutasemel on õpilaste juhtivaks tunnetustegevuseks kohanemine ümbritsevaga geštalitajule toetudes ja oma keha seisundi tajumine.</p> <p>3.3.1.1. Tähelepanu. Elementaarse valikulisuse kujundamine koostegevuses. Tähelepanu suunamine ja hoidmine žestide ja sõnaga, objektide jälgimine nende liigutamisel või paigutuse muutmisel.</p> <p>3.3.1.2. Taju. Objekti ja tunnuste suunatud tajumine eri meeltega äratundmiseks (kuju, värvus, suurus; heli, müra, temperatuur, pinnaomadused), esemetega manipuleerimine, sh koostegevuses vastavalt nende funktsioonile.</p> <p>3.3.1.3. Mälu. Objekti äratundmine mingil taustal 2–3 hulgast (suunamine näidise, sõna, žestiga). Sama funktsiooniga, kuid 1–2 tunnuse poolest erinevate objektide äratundmine.</p> <p>3.3.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine. Objekti ja abivahendi valimine 2–3 objekti hulgast koostegevuses, mõne tuttava objekti valimine koostegevuses, eeskujuga ja/või korralduse alusel. Valik erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes.</p>	<p>2.3. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused II arengutasemel</p> <p>2.3.1. Enda keha ja liigutuste tunnetamine (kehaosadele osutamine, esmane matkimine), jõukohaste liikumisviiside harjutamine, abivahendi kasutamise õppimine (käimisraam, ratastool), esemeline tegevus (haaramine, võtmine, andmine, asetamine, kopsimine).</p> <p>2.3.2. Positiivsete emotsioonide ja käitumisviiside toetamine ja negatiivsete pärssimine (soovide rahuldamise lühiajaline edasilükkamine); tähelepanu hoidmine ühisel tegevusel, tähelepanu jagamine suhtluspartneri ja objekti vahel. Eakaaslaste märkamise, aktsepteerimise ja ühisel tegevuses osalemine.</p> <p>2.3.3. Objekti tunnuste suunatud tajumine eri meeltega (inimesed, esemed, õppevahendid, ruumid). Tuttavate objektide äratundmine, kogemuspõhiste seoste tekkimine. Tegevuste osaoskuste harjutamine, tegevusvahendi (lusikas, käterätik) kasutamine õppimine.</p> <p>2.3.4. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: kontaktisooivi väljendamine (puudutamine, hääälitsus), oma vajadustest teatamine, juhendajale vastamine (osutamine). Adekvaatne reageerimine juhendaja intonatsioonile, signaalsõnale, žesti või alternatiivse suhtlusvahendiga toetatud lihtsale korraldusele tuttavas situatsioonis.</p>

3.3.1.5. Motoorika. Liigutuste sooritamine eeskju järgi, vajaduse korral koosliigutused, žestide ja sõnaga suunatud liigutused. Liikumine ruumis, silma- ja käeliigutuste seostamine. Kahe või enama eri liigutuse korduv sooritamine (järjestikune, samaaegne). Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.3.2. II arengutaseme põhitaotlus on õpitud lihtsate toimingute sooritamine stereotüüpses situatsioonis, mõne abivahendi kasutamine suunatult. Mõne omandatud stereotüüpse liigutusliku toimingu sooritamine variatiivsetes tingimustes (abivahendid, keskkond). Adekvaatne reageerimine pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile tuttavas situatsioonis.

3.3.3. II arengutasemel on rõhuasetus õpilase kaasamisel lihtsasse koostegvusse, eneseteenindusse, jõukohaste osatoimingute/operatsioonide sooritamine abiga, mõnede sooritamine iseseisvalt.

3.3.4. Ühesõnalise korralduse, lihtsa situatiivse kõne mõistmine (lausung kuni 3 sõna), sõna/lausungi mõistmine tegevuses koos žesti/osutamiseega. Alternatiivsete, tuttavate suhtlemisvahendite mõistmine. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: oma vajadustest teatamine (sh soov kontakti astuda), vastamine pedagoogile; objektile või tegevusele osutamine vastavalt oma kõnearengu tasemele. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.3.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga. Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse sobivaid õpikeskkondi.

3.3.6. Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.3.7. Positiivsete emotsioonide toetamine ning hoidmine toimingute/operatsioonide sooritamise ajal ja järel. Negatiivsete emotsioonide pärssimine, rahulikumale käitumisele positiivse hinnangu

2.3.5. Riietumise, söömise ja hügieenitoimingute harjutamine osatoimingute kaupa.

<p>andmine. 3.3.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma, motiveerida iseseisvalt tegutsema, toetades iseseisvat tegutsemist võimalikult täpselt reguleeritud abiga.</p>	
<p>3.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) märkab ja tunneb ära 2–3 objekti hulgast mõne tuttava objekti; 2) tajub objekte eri meeltega, märkab 2–3 eristavat tunnust; 3) sooritab varieeruvates situatsioonides stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel, suudab seostada silma- ja käeliigutusi (vajaduse korral suunatult); 4) kasutab tuttavat tegevusvahendit stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes; 5) reageerib enamasti adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (žestid, sõnad, pildid jne); 6) reageerib alternatiivsetele suhtlemisvahenditele või lihtsale situatiivsele kõnele võimetekohaselt; 7) annab oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) arusaadavate keeleliste ja/või alternatiivsete vahenditega märku; 8) suudab koostegevuses valikuliselt tähelepanu suunata; 9) reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale/lausungile tegevussituatsioonides; 10) osaleb eneseteeninduses, sooritab mõningaid jõukohaseid operatsioone/osatoiminguid iseseisvalt.</p>	<p>2.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel Õpilane: 1) kasutab koostegevuses erinevaid tegevusvahendeid; 2) orienteerub ja liigub koolikeskkonnas suunamisel iseseisvalt või abivahendiga; 3) tunneb end hästi kooli päeva- ja nädalarütmis; 4) sooritab iseseisvalt mõnda igapäevaoskuste osatoimingut; 5) väljendab ennast füüsilise kontakti võtmisega, lalinsõnadega, esemetega.</p>
<p>3.5. Õppe ja kasvatuses rõhuasetused III arengutasemel</p>	<p>2.5. Õppe ja kasvatuses rõhuasetused III arengutasemel</p>

<p>3.5.1. III arengutasemel hakkab õpilastel vähesel määral kujunema analüütiline tajus, põimudes mälukujutlustega.</p> <p>3.5.1.1. Tähelepanu. Võimalikult iseseisev tähelepanu suunamine ja säilitamine oma praktilises tegevuses. Tähelepanu ümberlülitamine ühelt stiimulilt teisele.</p> <p>3.5.1.2. Taju. Objekti ja toimingute geštalt- ja analüütiline tajus (objektid eri asendis, eri taustal, tegevus eri asendis ja kohta muutes); nägemistaju välja laiendamine.</p> <p>3.5.1.3. Mälu. Tuttavate objektide ja samade toimingute äratundmine igapäevastes varieeruvates tingimustes: paigutus ruumis, erinev taust, mõneti erisuguste tunnustega / erisuguste funktsioonidega objektid. Harjumustele toetuvate toimingute sooritamise koosteguvuses või iseseisvalt (protseduurimälu).</p> <p>3.5.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult mälukujutlustega. Objekti ja abivahendi valik 2–3 objekti hulgast eeskujuga ja korralduse (sh žesti) ja mälu abil. Valik oluliselt erinevate ja vähe erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine varieeruvates tingimustes.</p> <p>3.5.1.5. Motoorika. Liigutuste elementaare koordineerimine, liikumine ruumis, stereotüüpsete liigutusahelate sooritamise, liigutusrütmi muutmine, käe ja sõrmede liigutuste täpsuse harjutamine. Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.</p> <p>3.5.2. III arengutaseme põhitaotlus on omandatud praktilise toimingu ahela sooritamise variatiivsetes tingimustes (sama abivahend erinevas funktsioonis, erisugused vahendid samas funktsioonis, keskkond). Tegutsemisele ärgitatakse vajaduse korral lihtkorralduse, žesti, stimuleeriva kaasliigutuse, alustatud koosteguvuse, piktogrammi vm alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil.</p> <p>3.5.3. III arengutasemel on rõhuasetus II arengutasemel omandatud oskuste täiustamisel ja uute, võimetekohaste osaoskuste/oskuste õpetamisel, õpilase kaasamisel eneseteenindusse: harjumuspäraste</p>	<p>2.5.1. Liigutusmuustrite mitmekesistamine, käelise tegevuse koordineerimise täpsustamine, liigutuste matkimise harjutamine.</p> <p>2.5.2. Tähelepanu ja töövõime ajaline pikendamine, ohusituatsioonide märkamise ja tuttavas situatsioonis vältimine. Sotsiaalselt sobivate käitumisviiside valimine ühisteguvuses, elementaarse mänguuskuse kujundamine.</p> <p>2.5.3. Sihipärane esemeline tegevus (rühmitamine, sobitamine), harjumustele toetuvate tegevusahelate sooritamise koosteguvuses või iseseisvalt.</p> <p>2.5.4. Elementaarse suhtlemisoskuse kujundamine (igapäevastele repliikidele vastamine, soovide väljendamine) verbaalselt või alternatiivseid vahendeid kasutades.</p> <p>2.5.5. Oma võimetest lähtuvalt võimalikult iseseisev riietumine, söömine ja hügieenitoimingute sooritamise, osatoimingute ühendamine tegevusahelaks.</p>
---	---

<p>osatoimingute/operatsioonide seostamine toimingute ahelaks, osatoimingute iseseisva sooritamise osakaalu suurendamine, mõne omandatud toimingu iseseisev sooritamine.</p> <p>3.5.4. Elementaarne suhtlemine: situatiivsete repliikide (verbaalsed, alternatiivsed) mõistmine ja neile vastamine. Oma tegevuse ja vajaduste elementaarne sõnastamine / alternatiivsete vahenditega väljendamine. Korralduste mõistmine ja täitmine oma kogemuste piires. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.</p> <p>3.5.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooni ja sobiva õpikeskkonnaga. Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse varieeruv igapäevaelu arvestav õpikeskkond.</p> <p>3.5.6. Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, õpituatsioone, abivahendeid, suhtlemisvahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.</p> <p>3.5.7. Emotsioonide minimaalne intellektualiseerimine, sh negatiivsete emotsioonide pärssimine, positiivse hinnangu andmine oodatud käitumisele ja osatoimingute ahela oodatud tulemusele. Õpilase positiivne toetamine variatiivsetes situatsioonides, õpilasele mõistetavate piirangute rakendamine: intonatsioon, EI-hinnang, kontakti vähendamine.</p> <p>3.5.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest mõistetavalt (verbaalsete või alternatiivsete vahenditega) märku andma.</p>	
<p>3.6. III arengutasemel taotletavad pädevused</p> <p>III arengutaseme lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab ja tunneb oma kogemustele toetudes ära objekti selle funktsiooni järgi (sh varieeruvates tingimustes); 2) tajub objekte eri meeltega, märkab eristavaid tunnuseid; 3) koordineerib (vajaduse korral abiga) sõltuvalt tegevusest oma liigutusi ja liikumist ruumis; 	<p>2.6. Taotletavad pädevused III arengutasemel</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskab kasutada tuttavaid esemeid sihipäraseks tegevuseks; 2) oskab kasutada õpitud alternatiivseid suhtlemisvahendeid; 3) astub mõnel kooli ühisüritustel üles võimetekohase etteastega koos kaaslastega; 4) oskab vältida igapäevaseid ohtlikke olukordi;

<p>4) kasutab tuttavat tegevusvahendit varieeruvates tingimustes; 5) reageerib adekvaatselt lähtuvalt situatsioonist suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (sh varieeruvates olukordades); 6) mõistab situatiivseid repliike ja vastab neile oma kogemuste ja suhtlemisvahendite valdamise (sh kõne arengu) taseme piires; 7) teatab arusaadavalt oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) keelelisi ja/või alternatiivseid vahendeid kasutades; 8) säilitab tähelepanu harjumuspärasest tegevuses (mõnest osatoimingust koosnev ahel); 9) reageerib ja vastab adekvaatselt arusaadavatele korraldustele; 10) sooritab eneseteeninduseks vajalikke toiminguid omandatud oskuste piires iseseisvalt.</p>	<p>5) sooritab igapäevategevuste etappe võimalikult iseseisvalt või vähese abiga.</p>
<p>4. ÕPPEKORRALDUS</p>	<p>3. Õppekorraldus</p>
<p>4.1. Õppe ja kasvatus korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes käesolevas määruses sätestatud nõuetest ja ülesannetest. 4.2. Õpetus jaguneb tegevusvaldkondadeks, mis realiseeritakse praktiliste tegevuste käigus. 4.3. Hooldusõppe puhul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja õppekavas fikseeritud tegevusvaldkondadest kolmel tasandil. Iga õpilasele koostatakse individuaalne õppekava. Õppe ja arendustegevus planeeritakse tegevusvaldkonniti. Kogu õpe võib toimuda üleminekuga ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires. 4.4. Õppetegevus korraldatakse üldjuhul õpperühmadena, kus arvestatakse iga lapse arengutaset ja individuaalsust ning kus on tagatud individuaalne lähenemine. Õppetööd rühmas viivad läbi õpetaja (eripedagoog) ja abiõpetaja(d). 4.5. Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasandil maksimaalselt 20 tundi. 4.6. Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 20 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate</p>	<p>3.1 Õppe ja kasvatus korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes käesolevas lisas sätestatud nõuetest ja ülesannetest. 3.2 Õppetöö, mis hõlmab viit omavahel lõimitud tegevusvaldkonda, toimub tervikõppe põhimõttel. 3.3. Hooldusõppes lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja koostatakse talle individuaalne õppekava, mis arvestab tema arengutaset eri tegevusvaldkondades ning vajaduse korral erisusi õpilase õppekeeles. Hooldusõppekavale suunatud õpilane võib olla eri tegevusvaldkondades erineval arengutasemel (I, II või III tasemel). 3.4. Õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi, kuid õppesisu ja taotletavad pädevused valitakse vastavalt õpilase individuaalsele arengutasemele. Kogu õpe võib toimuda üleminekuga ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires. 3.5. Õppe- ja kasvatus tegevus toimub üldjuhul õpperühmades, kus arvestatakse iga õpilase arengutaset ja individuaalsust. Õppetööd viivad läbi õpetaja (eripedagoog) ning abi- ja tugipersonal. Õppe- ja kasvatus tegevus võib toimuda koolis või väljaspool kooli.</p>

<p>õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.</p>	<p>3.6. Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasemel maksimaalselt 20 tundi.</p> <p>3.7 Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale hooldusõppel õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel (IÕK) lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.</p> <p>3.8. Individuaalses õppekavas tuuakse esile:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) üldised andmed õpilase kohta, sh vältimatu terviseinfo; 2) õppe läbiviimise eritingimused, sh spetsiifiliste õppemeetodite ja -vahendite kasutamine; 3) oodatavad õpitulemused tegevusvaldkondade kaupa; 4) kooli poolt õpilasele rakendatavad tugimeetmed; 5) hinnang õpitulemustele; 6) IÕK koostamise ja rakendamisega seotud isikud. <p>3.9. Hooldusõppel õpilasele võib kooli õppekavaga ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis 11 õppeaastat. 10. ja 11. õppeaastal koostatakse õpilasele individuaalne õppekava kuni 20 nädalatunni ulatuses. Kooli põhjendatud otsus õppeaja pikendamisest keeldumise kohta vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse õpilase vanemale või eestkostjale kätte posti teel või antakse kätte allkirja vastu hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal.</p>
<p>5. HINDAMINE</p> <p>5.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub hooldusõppel oleva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus on seotud tema individuaalseid iseärasusi arvestava õpikeskkonnaga. Õpilasel peab olema võimalus saada kohe konkreetne positiivne hinnang jõukohases tegevuses osalemise kohta.</p> <p>5.2. Pädevuste saavutatud taset hinnatakse kahel viisil:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) toimingute sooritamisega kaasnev või sellele vahetult järgnev emotsionaalne hinnang, mille põhieesmärk 	<p>4. Hindamine</p> <p>4.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest, reaalne edukus aga tema individuaalseid iseärasusi arvestavast ja õppimist toetavast keskkonnast. Õpilane vajab oma võimetekohase pingutuse eest talle mõistetavat, õiglast ja positiivset tagasisidet.</p> <p>4.2 Hindamise põhimõtted:</p>

<p>on motiveerida õpilast osalema tegevuses ja täitma jõukohaseid lihtsaid ülesandeid;</p> <p>2) suuline või kirjalik hinnang õpilasega tegutsevate täiskasvanute jaoks.</p> <p>5.3. Hinnang antakse iga õpilase tegevusele ja õpitulemustele lähtuvalt individuaalse õppekava nõuetest ning õpilase tööle, arvestades tema võimeid.</p> <p>5.4. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“ ja „ei tule toime“.</p> <p>Hinnangut „tuleb toime“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb hästi toime“, „tuleb rahuldavalt toime“ või muul viisil.</p> <p>Hinnangut „tuleb toime abiga“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil.</p> <p>Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.</p> <p>5.5. Pedagoog eesmärgistab iga õpilase potentsiaalsesse arenguvalda kuuluvad ülesanded individuaalses õppekavas ja teeb lapse arengu kohta märkmeid. Vajaduse korral korrigeeritakse individuaalses õppekavas püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.</p>	<p>1) toimingu sooritamise kaasnep või sellele vahetult järgneb emotsionaalne hinnang, et tagasisidestada sooritust, motiveerida õpilast tegevuses osalema ja jõukohaseid ülesandeid täitma;</p> <p>2) õpilase arengudünaamika kohta antakse suuline või kirjalik hinnang õpilasega tegutsevatele spetsialistidele ja lapsevanemale (ametlikule esindajale).</p> <p>4.3 Hinnangu andmisel õpilase tegevustele ja õpitulemustele lähtutakse tema individuaalses õppekavas määratletud eesmärkidest.</p> <p>4.4 Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“ ja „ei tule toime“. Vajaduse korral kirjeldatakse õpilase reaktsioone ja tegevusi.</p> <p>4.4.1 Hinnangut „tuleb toime“ võib vajaduse korral täpsustada. Hinnangut „tuleb toime abiga“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil.</p> <p>Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.</p> <p>4.5 Õpetajad teevad koostöös tugispetsialistidega lapse arengu kohta märkmeid (IÕK, IAJK). Vajaduse korral korrigeeritakse IÕK-s püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.</p>
<p>6. TEGEVUSVALDKONNAD</p>	<p>II Tegevusvaldkondade kavad</p>
<p></p>	<p>5. Tegevusvaldkonnad eri arengutasemetel</p>
<p>6.1. Tegevusvaldkonnad I arengutasemel</p> <p>6.1.4. KOGNITIIVSED OSKUSED</p>	<p>5.1. Kognitiivsed oskused I arengutase</p>
<p>Eeltunnetuse kujundamine. Elementaarsete orienteerumisreaktsioonide esilekutsumine: pilgu suunamine, puudutamine ja kompimine (kätega, näoga, huultega), esemete panemine suhu, närimine, kopsimine, tõukamine.</p> <p>Meelte stimuleerimine. Kompimismeel. Puudutamisele reageerimine (erinevad faktuurid).</p> <p>Puudutamise talumine. Esemete puudutamine koostegevuses. Käte pandud esemete hoidmine.</p>	<p>Eeltunnetuse kujundamine. Elementaarsete orienteerumisreaktsioonide esilekutsumine: pilgu suunamine, puudutamine ja kompimine (kätega, näoga, huultega), esemete panemine suhu, närimine, kopsimine, tõukamine.</p> <p>Meelte stimuleerimine. Kompimismeel. Puudutamisele reageerimine (erinevad faktuurid). Puudutamise talumine. Esemete puudutamine koostegevuses. Käte pandud esemete hoidmine.</p>

<p>Eseme haaramine ja hoidmine, käest kukutamine. Eseme enda juurde tõmbamine aluse abil, takistavatest teguritest vabaneda üritamine.</p> <p>Haistmismeel. Eri intensiivsusega lõhnade nuusutamine, meeldivale/ebameeldivale lõhnale reageerimine.</p> <p>Maitsmismeel. Eri maitsete tunnetamine koostegevuses (soolane, magus, hapu, kibe jne). Toidu maitse ja lõhna haistmine.</p> <p>Nägemismeel. Pilgu fikseerimine ja hoidmine taustast eristuvatel esemel.</p> <p>Näidatava eseme lühiaegne jälgimine pilguga. Vaateväljas oleva eseme lühiaegne vaatamine.</p> <p>Kuulmismeel. Reageerimine helile. Pilgu/pea/keha pööramine heliallika suunas.</p>	<p>Nägemismeel. Valgusele reageerimine. Pilgu fikseerimine ja hoidmine taustast eristuvatel esemel, valgusel. Aeglaselt liikuva eseme, valguse lühiaegne jälgimine pilguga. Vaateväljast kadunud eseme otsimine pilguga.</p> <p>Haistmismeel. Eri intensiivsusega lõhnade nuusutamine, meeldivale/ebameeldivale lõhnale reageerimine.</p> <p>Maitsmismeel. Eri maitsete tunnetamine.</p> <p>Kuulmismeel. Reageerimine helile. Pilgu, pea, keha pööramine heliallika suunas. Helide tekitamine (nt käeulatuses oleva heli tekitava eseme puudutamine, ümber randme oleva heli tekitava eseme liigutamine).</p> <p>Tasakaalumeel. Erinevad tasakaaluharjutused, nt erinevates suundades kiikumine, Grossing, harjutused teraapiapallil jne.</p> <p>Proprietseptiivne meel (lihaste-liigeste sügav-surveline tunnetus, asenditaju). Ergutavad ja enesekontrolli arendavad harjutused (nt teraapiapallil, batuudil hüppamine; raskete esemete tõstmine, tirimine; tugev massaaž jne). Liigutuste kordamine meeldiva kogemuse jätkumiseks (nt trummi löömine, marakaga heli tekitamine). Takistavatest teguritest vabaneda üritamine (nt rätiku näo eest ära tõmbamine). Eseme eesmärgipärane haaramine.</p> <p>Orienteerumine lähiümbruses. Igapäevases ümbruses enese turvaliselt tundmine. Igapäevaste esemete märkamine keskkonnas.</p> <p>Kohanemine uute tingimustega (ruumid, inimesed).</p> <p>Igapäevaselt korduva situatsiooni äratundmine keskkonnast tulenevate vihjete põhjal (nt söömisele eelneb põlled ette sidumine, sööklasse minek, toidu lõhn, nõude helid). Mälu toetub rutiinile.</p> <p>Lihasmälu (nt riietumisele kaasa aitamine, trepil liikumine).</p>
<p>6.3. Tegevusvaldkonnad II arengutasemel</p> <p>6.3.4. KOGNITIIVSED OSKUSED</p> <p>Meelte stimuleerimine. Esemete paigutamine ettenäidatud kohta. Eri faktuuriga esemete äratundmine, nendega harjumine. Esemete jaotamine kahte ossa suuruse, kuju, värvuse alusel.</p>	<p>II arengutase</p> <p>Erinevate aistingute seostamine.</p> <p><i>Võta-anna</i> tegevused esemetega. Eseme lahtisest nõust või käest võtmine. Andmise harjutamine (nt palli veeretamine, auto lükkamise tegevuste käigus). Eseme paigutamine ettenäidatud kohta (kasti,</p>

<p>Esemepaaride situatiivne ühendamine. Eseme ja foto/pildi sobitamine. Toidu maitse ja lõhna haistmine, aistingute seostamine. Nähtud toimingute imiteerimine. Muusika kuulamine, eri rütmide matkimine koostegevuses (plaksutamine, koputamine jne). Õpilase nähes peidetud eseme leidmine. Esemete asetamine ühest käest teise, et võtta veel üht eset. Tuttavate esemete sihipärane kasutamine. Õige osatoimingu valimine või kahe osatoimingu järjestamine tuttavas situatsioonis mingi tulemuse saavutamiseks (raadio helitugevuse nupu keeramine, karbi avamine eseme kättesaamiseks jm). Suuruse-, vormi-, ruumi- ja ajakujutised. Eseme tunnuste suunatud tajumine: suurus, värvus, vorm. Esemete valik ja paigutamine vastavasse vormi, esemete paigutamine üksteise sisse. Esemete järjestamine näidise järgi, värvuse järgi, suuruse järgi.</p>	<p>riiulisse). Osaliselt peidetud eseme otsimine. Õpilase nähes peidetud eseme leidmine. Suuruse-, vormi- ja ruumikujutised. Eseme tunnuste suunatud tajumine: suurus, värvus või vorm. Esemete valik ja paigutamine vastavasse vormi. Esemepaaride leidmine. Nimetatud tuttavatele esemetele osutamine (käega, pilguga). Liigutuste harjutamine. Liigutuste sooritamine erineva tempo ja rütmiga koostegevuses (plaksutamine, koputamine jne). Eseme asetamine ühest käest teise, et võtta veel üht eset. Kompimise teel tuttavate esemete äratundmine. Tuttavate esemete sihipärane kasutamine. Põhjus-tagajärg suhte harjutamine. Eseme enda juurde tõmbamine nõõri abil. Tuttava ja loogilise „töövahendi“ kasutamine selleks, et saada enda juurde haardeulatusest väljaspool olevaid soovitud esemeid (nt tõmbab küpsisevaagna enda poole, et küpsist haarata). Nähtud lihtsate toimingute imiteerimine (nt auto, palli veeretamine, plaksutamine, lille nuusutamine jne). Õige osatoimingu valimine või kahe osatoimingu järjestamine tuttavas situatsioonis mingi tulemuse saavutamiseks (raadio helitugevuse nupu keeramine, karbi avamine eseme kätte saamiseks jm). Orienteerumisõpetus. Igapäevastes tegevustes kasutatavate ruumide ja kohtade ära tundmine lähtudes põhitegevusest (sh õues orienteerumine). Aeg-ajalt korduva situatsiooni äratundmine keskkonnast tulenevate vihjete põhjal, vastavalt reageerimine (nt arsti visiit, ujulas käimine).</p>
<p>6.5. Tegevusvaldkonnad III arengutasemel 6.5.4. KOGNITIIVSED OSKUSED Meelte stimuleerimine. Eri meelte abil loodud aistingute seostamine. Objekti 2–3 tunnuse märkamine suunamisel. Tähelepanu ümberlülitamine ühelt tunnusele teisele (suunamisel).</p>	<p>III arengutase Objekti kahe tunnuse märkamine (suunamisel). Tähelepanu ümberlülitamine ühelt tunnusele teisele (suunamisel). Igapäevaste esemete tavapärase asukoha teadmine ka juhul, kui ese ei ole nähtaval (nt riided kapis, lusikad, pliatsid sahtlis).</p>

<p>Eseme tavapärase asukoha teadmine ka juhul, kui ese ei ole nähtaval (nt riided nagis, lusikad ja pliiatsid sahtlis). Pildipaaride või pildiosade ühendamine. Pliiatsi ja pintli kasutamine. Samade esemete jaotamine tajutavate tunnuste alusel kahte ossa. Rühma mittedobiva objekti eraldamine. Hulkade <i>üks</i> ja <i>palju</i> eristamine. Esemete ja piltide paigutamine ruumis eeskujuga järgi (peal, all, kõrval). Kujundite paigutamine vastavasse vormi (ümmargune, kolmnurkne, kandiline). Järjestamine näidise järgi (värvus, suurus, kuju). Iseseisev järjestamine suuruse järgi (kuni 3 objekti, pilti).</p>	<p>Mitmest klotsist torni ehitamine. Üksteise sisse ja peale käivate lelude ühendamine (nt matrjoška, topsipüramiid). Kujundite, figuuride paigutamine vastavasse vormi (nt kandiline, ümmargune, kolmnurkne, nupupusled). Ühe tunnuse alusel (kuju, värv, suurus) esemete rühmitamine. Rühma sobimatu objekti eraldamine. Hulkade <i>üks</i> ja <i>palju</i> eristamine. Nimetatud pildile osutamine. Esemete ja foto/pildi sobitamine. Pildipaaride ühendamine. Kaheosalise lihtsa pildi kokkupanemine. Pildi osade ühendamine. Esemete paigutamine ruumis eeskujuga järgi (peal, all, kõrval). Esemete järjestamine näidise järgi (värvus, suurus või kuju). Esemete jaotamine igale kaaslasele. Esemete situatiivne ühendamine paarideks (nt hari-kühvel, lamp-pirn). Pliiatsi ja pintli sihipärane kasutamine (kriitseldamine).</p>
<p>6.1. Tegevusvaldkonnad I arengutasemel 6.1.3. KOMMUNIKATSIOON Kommunikatsiooni eelduste kujunemine. Pilgu fikseerimine täiskasvanu näole, taustast eristuvale esemele. Ümbritsevas toimuva jälgimine pilguga. Reageerimine helidele, hääletsustele. Pea keeramine heliallika suunas. Eneseväljendusele ärgitamine. Reageerimine häälele, intonatsioonile, emotsionaalsele miimikale, esemele kui signaalile. Hääle esilekutsumine. Häälitsemine. Mõne oma põhivajaduse väljendamine hääletsusega. Hetkeline emotsionaalne reaktsioon situatsioonile, sõnale, tuttavale häälele. Meeldiva tegevuse jätkamiseks liigutuste kordamine või muul moel reageerimine. Nähes signaaleset (lusikas), mõistab järgnevat sündmust ja reageerib sellele mingil viisil. Kuuldes signaaleset, mõistab järgnevat sündmust (häälitseb).</p>	<p>5.2. Kommunikatiivsed oskused I arengutase Kommunikatsiooni eelduste kujunemine. Pilgu fikseerimine täiskasvanu näole, taustast eristuvale esemele. Ümbritsevas toimuva jälgimine pilguga. Reageerimine inimhäälele (ilmneb elavnemisreaktsioon, nt käte ja jalgade liigutused), hääletsustele, helidele. Silmadega otsimine ja/või pea keeramine heliallika suunas. Eneseväljendusele ärgitamine. Reageerimine häälele, intonatsioonile, emotsionaalsele miimikale. Näoilmete jälgimine. Pilkkontakti loomine ja lühiajaline hoidmine. Hääle esilekutsumine. Häälitsemine. Kordamööda häälitsemine – vooruvahetus. Häälitsemine tähelepanu tõmbamiseks. Mõne oma põhivajaduse väljendamine hääletsusega. Hetkeline emotsionaalne reaktsioon situatsioonile, tuttavale häälele, sõnale. Initsiatiivi võtmise harjutamine: meeldiva tegevuse jätkamiseks liigutuste kordamine või muul moel reageerimine, märku andmine.</p>

	<p>Reageerimine liigutusele kui signaalile. Kehaviiped (tehakse koos õpilase kätega), oma kehaga teatud liigutuse tunnetamine ja seostamine järgneva tegevusega (nt söömine).</p> <p>Reageerimine üksikule esemele kui signaalile. Signaaleset (nt lusikas) nähes seostab seda järgneva tegevusega ja reageerib sellele mingil viisil.</p> <p>Signaalheli (nt kellukese helin) kuuldes seostab seda järgneva sündmusega.</p>
<p>6.3. Tegevusvaldkonnad II arengutasemel</p> <p>6.3.3. KOMMUNIKATSIOON</p> <p>Suhtlemine. Fotokommunikatsiooni kasutamine: fotol olevate pereliikmete, klassikaaslaste, igapäevategevuste äratundmine ja tegelikkusega seostamine, igapäevaste tegevuste seostamine PCS-piltide ja piktogrammidega. Õpitud PCS-piltide ja piktogrammide mõistmine ja situatsioonile vastav kasutamine.</p> <p>Lihtsustatud viibete mõistmine ja situatsioonile vastav kasutamine, sh oma soovide väljendamiseks.</p> <p>Vastamine suletud <i>kas</i>-küsimustele (jah/ei) õpitud viisil. Lalinsõnade kasutamine. Situatiivsete küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i>, (<i>kus on?</i>) mõistmine ja neile reageerimine (osutamine objektile, pildile, piktogrammidele).</p> <p>Oma nimele (hääldatud nimi, nimekaart) reageerimine, oma pildile osutamine. Reageerimine keelule koostegevuses.</p>	<p>II arengutase</p> <p>Füüsilise kontakti võtmine soovitud eseme saamiseks, tegevuse sooritamiseks (nt viib ukse juurde, kui soovib välja minna).</p> <p>Osutamine soovitud eseme saamiseks.</p> <p>Initsiatiivi võtmise harjutamine: lemmikeseme küsimine õpitud viisil, meeldiva tegevuse (nt mäng) juhendajapoolne katkestamine, et õpilane jätkaks ise.</p> <p>Suunatud kommunikatsiooni harjutamine (suhtluspartneri leidmine, kellele sõnum edastada), vajaduse korral füüsilise abiga. Näoilmete, erinevate hääletoonide mõistmine ja kasutamine. Tähelepanu jagamine suhtluspartneri ja mõlemat huvitava objekti vahel. Žestile žestiga vastamine (nt lehvitamine). Hääliitsuste matkimine.</p> <p>Esemete kasutamine eneseväljenduseks: toob tassi, et juua paluda; valib signaalesemete seast meelepärase tegevuse tähise (nt müts-õue, pall-võimlema).</p> <p>Lalinsõnade kasutamine eneseväljenduseks.</p> <p>Fotokommunikatsiooni kasutamine: fotol enda, pereliikmete, klassikaaslaste ära tundmine, igapäevategevuste ära tundmine ja tegelikkusega seostamine.</p> <p>Igapäevategevuste seostamine PCS-piltide, piktogrammide, lihtsustatud viibete ja/või signaalsõnadega.</p> <p>Oma nimele reageerimine.</p> <p>Jaatuse ja eituse väljendamine õpitud viisil. Lihtsate igapäevaste (žestidega saadetud) korralduste järgimine (nt istu, tule siia, anna).</p>

	Reageerimine keelule koostegevuses (nt katkestab tegevuse vähemalt hetkeks, vabastab haardest ebasoovitava eseme).
<p>6.5. Tegevusvaldkonnad III arengutasemel 6.5.3. KOMMUNIKATSIOON Suhtlemine. Fotokommunikatsiooni, PCS-piltide, must-valgete piktogrammide ja lihtsustatud viibete igapäevane kasutamine konkreetsetes situatsioonides. 1–2-sõnaliste lausungite kasutamine konkreetsetes situatsioonides. Jah/ei vastust nõudvatele küsimustele reageerimine. Oma soovide väljendamine omandatud suhtlemisvahenditega (lihtsustatud viibete / piktogrammide abil). Reageerimine <i>kas</i>-küsimustele. Reageerimine oma nimele, enda seostamine foto ja nimekaardiga. Keelule reageerimine.</p>	<p>III arengutase Õpitud foto, PCS-pildi, piktogrammi, lihtsustatud viipe või (lalin)sõna situatsioonile vastav kasutamine, sh oma soovide väljendamiseks. Kahesõnaliste lausungite ja alternatiivsete suhtlusvahendite (nt suhtlustahvli) kasutamine konkreetsetes situatsioonides, sh oma soovide väljendamiseks. Lihtsamatele igapäevastele küsimustele (nt mis tund sul algab?, mis tundi lähed?) vastamine lausungit või alternatiivset suhtlusvahendit kasutades. Enda seostamine foto ja nimekaardiga. Oma nime väljendamine. Lihtsate igapäevaste (sh alternatiivsete suhtlusvahenditega toetatud) korralduste järgimine (nt viska paber prügikasti; too liim; võta tass). Keelule reageerimine, keelatud tegevuse lõpetamine vähemalt mõneks ajaks.</p>
<p>6.1. Tegevusvaldkonnad I arengutasemel 6.1.1. MOTOORIKA Üldmootorika. Hingamisliigutused. Üld-, näo- ja jäsemete massaažid, passiivsete liigutuste sooritamine. Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Füüsilise kontaktiga harjumine. Füüsilisele kontaktile positiivselt reageerimine. Positiivne reageerimine kehaasendi muutmisele. Reageerimine ebamugavale asendile. Oma käte ja jalgade jälgimine. Oma keharaskuse tunnetamine (pallil). Positiivne reageerimine veeprotseduuridele, vibroakustilisele voodile, vesivoodile. Jäsemete liikuvus. Käe sirutamine õlaliigesest. Käe kõverdamine, sirutamine küünarliigesest. Randmeliigese kõverdamine, sirutamine. Jalgade kõverdamine, sirutamine. Tasakaal. Lühiajaline abita seismine. Kõndimine abiga, abivahendiga. Oma keha tunnetamine teraapiapallil, kiigutamisel küljelt küljele.</p>	<p>5.3. Motoorsed oskused I arengutase Õpilase seisundi kirjeldus: iseseisvalt ei siirdu ega liigu, on ratastoolis, kärus või voodis istuvas või lamavas asendis. Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Füüsilise kontaktiga harjumine. Füüsilisele kontaktile positiivselt reageerimine. Positiivne reageerimine kehaasendi muutmisele. Reageerimine ebamugavale asendile. Positiivne reageerimine veeprotseduuridele, vibroakustilisele voodile, vesivoodile, resonantslauale, kiigele, teraapiapallile. Kehatunnetuse arendamine erinevate vahendite abil (kompressioonriided, kehasokk, raskusvest, raskusmansetid vms). Üldmassaaž, näo ja jäsemete massaaž, passiivsete liigutuste sooritamine füsioterapeudi poolt antud juhiste järgi (kontraktuuride vältimine, lihaspinge vähendamine, toonuse tõstmine).</p>

<p>Liikumine. Keeramine kõhult seljale, seljalt kõhule. Ühest kohast teise liikumine end veeretades. Liikumine selili, jalgadega lükates. Roomamine kõhuli ja põlvili. Liikumine käpuli, põlvili, istuli. Tõusmine toe najal põlvili, püsti. Istumine kohandatud (ratas)toolis. Istumine põrandal (iseseisvalt), toolil. Seismine seisulaua.</p> <p>Peenmootorika. Kättepandud eseme silinderhaardes hoidmine (kämblavõte), pealthaardes hoidmine. Eseme (sh lusika) haaramine silinderhaardes, pealthaardes. Kättepandud eseme lahtilaskmine.</p> <p>Koordinatsioon. Silma ja käe koostöö. Kättepandud eseme hoidmine, lahtilaskmine. Eseme (sh palli) eemalelükamine koostegevuses. Lusika suu juurde viimine abiga.</p> <p>Kahe käe koostöö. Eseme haaramine kahe käega. Eseme toomine keha keskjoonele. Eseme hoidmine keskjoonel kahe käega. Eseme võtmine vasaku käega vasakult poolt ja üle keskjoone paremale viimine. Eseme võtmine parema käega paremalt poolt ja üle keskjoone vasakule viimine. Parema käega vasakult poolt võtmine ja üle keskjoone paremale viimine. Vasaku käega paremalt poolt võtmine ja üle keskjoone vasakule viimine. Silma ja jala koostöö. Eseme endast eemale tõukamine jalaga: külili, selili, istuli asendis. Jalaliigutuste jälgimine.</p>	<p>Asendid. Pea hoidmine, tõstmine, pööramine erinevates asendites (kõhuliasendis, istudes, seisulaua seistes). Kõhuliasendi lühiajaline aktsepteerimine. Toetumine küünarvartele. Asendi säilitamine abiga, iseseisvalt. Käpuliasendi aktsepteerimine, säilitamine abiga. Istumine kohandatud ratastoolis, eristmes, põrandal või toolil (abiga või ilma). Seismine seisulaua.</p> <p>Liigutuste sooritamise abiga. Käe sirutamine õlaliigesest, käe kõverdamine, sirutamine küünarliigesest. Jalgade kõverdamine, sirutamine. Keeramine kõhult seljale, seljalt kõhule.</p> <p>Liikumine selili jalgadega lükates, liikumine kõhuli ebataavalisel viisil.</p> <p>Liikumine. Aktiivsed liigutused puuduvad või on piiratud, kontrollimatud. Vajab liigutuste sooritamiseks ja asendi muutmiseks kõrvalist abi.</p> <p>Tasakaal. Oma keharaskuse tunnetamine (teraapiapallil). Kiikumine (ratastoolikiik, kookonkiik vms).</p> <p>Koordinatsioon. Käte toomine keskjoonele, suu juurde. Käte antud eseme hoidmine silinderhaardes, suu juurde toomine. Eseme poole küünitamine, rippuva eseme tabamine. Eseme eemale lükamine. Oma käte jälgimine.</p> <p>Peenmootorika. Erinevate materjalide (vesi, liiv, kivid, tõrud, puulehed) kompimine. Erinevate voolimismasside, näpuvärvidega tegutsemine passiivselt. Näpumängud passiivselt.</p>
<p>6.3. Tegevusvaldkonnad II arengutasemel</p> <p>6.3.1. MOTOORIKA</p> <p>Üldmootorika ja tasakaal. Individuaalsetele eeldustele vastav jäsemete liigutamine, liikumine. Käe keeramine randmest: eseme väljakallamine (nõust, karbist), toidu võtmine taldrikult lusikaga.</p> <p>Roomamine läbi tunneli (nt toolirida). Istumine iseseisvalt ratastoolis, põrandal, toolil. Seismine iseseisvalt toe najal. Käimine käpuli, käimine abiga, abivahendiga (rollaator), iseseisvalt.</p>	<p>II arengutase</p> <p>Õpilase seisundi kirjeldus. Kasutab liikumisel abivahendit (ratastool, rulaator, käimisraam vms), võib vajada abistamist. Kasutab ebataavalist liikumismustrit.</p> <p>Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Kehaosadele osutamine, patsutamine koostegevuses (nt Knilli meetodil).</p> <p>Asendid. Istumine ratastoolis, toolil, põrandal. Toengpõlvituses (käpuli), põlvili olemine. Seismine toe najal, lühiajaliselt iseseisvalt.</p>

<p>Astumine abiga pingi/kaldpinna peale, maha. Hüppamine batuudil kätest hoituna (ka istudes).</p> <p>Liikumine ratastoolis/ratastooliga. Liigutuste amplituudi muutmine.</p> <p>Kehatunnetus. Oma kehaosadele osutamine (patsutamine) koostegevuses ettenäitamisel (Knilli järgi). Kohanemine kiigutamise: küljelt-küljele, ette-taha.</p> <p>Peenmootorika, koordineerimine ja silma ja käe koostöö. Väikeste esemete korjamine näpitsvõtet kasutades. Esemete sihipärane võtmine, ümberpaigutamine (rõngaste võtmine pulga otsast, tikkude asetamine auku, klotside võtmine augulaualt vm). Sihipärane manipuleerimine esemetega (liigutamine, võtmine, andmine, panemine).</p> <p>Palli veeretamine ja viskamine eesmärgistatult. Esemete sihipärane paigutamine (üksteise sisse, üksteise peale). Plastiliini rullimine, kritseldamine kriidiga, pliiatsiga.</p> <p>Kahe käe koostöö. Esemete ühendamine ja lahtitõmbamine koostegevuses (klotsid). Takjaga ühendatud esemete eraldamine aluselt koostegevuses.</p> <p>Paberi rebimine.</p> <p>Silma ja jala koostöö. Palli löömine jalaga.</p>	<p>Pikali asendist istuma ja püsti asendisse siirdumine iseseisvalt või abiga. Soovi korral oma kehaasendi muutmine.</p> <p>Liigutused. Individuaalsetele eeldustele vastav jäsemete liigutamine.</p> <p>Käe keeramine randmest. Lehitamine, plaksutamine, patsutamine.</p> <p>Liikumine. Liikumine roomates, rullides, käpuli, põlvili, istuli, püsti toe najal. Liikumine ratastoolis, rulaatoriga, käimisraami abil.</p> <p>Kõndimine (ebatavalisel viisil). Batuudil istudes, põlvili üles-alla hüplemine (abiga).</p> <p>Tasakaal. Kaitsetoetus ette ja küljele teraapiapallil. Kaitsetoetus istuvas asendis ette ja küljele. Kiikumine turvalisel kiigel.</p> <p>Koordineerimine. Eseme haaramine kahe käega. Eseme haaramine ühe käega, vahetamine käest kätte. Esimest lahti laskmine, viskamine. Esemetega sihipärane manipuleerimine (liigutamine, võtmine, andmine, panemine, kopsimine).</p> <p>Peenmootorika. Toidu võtmine taldrikult (spetsiaalse) lusikaga, lusika suu juurde viimine (abiga, iseseisvalt). Palli lükkamine jalaga istuvas asendis. Palli veeretamine, viskamine. Tegutsemine voolimismassi, näpuvärvidega, kritseldamine (liigutus õlast) kriidi, pliiatsiga. Esemete lahti tõmbamine aluselt, rebimine kasutades ühte kätt.</p>
<p>6.5. Tegevusvaldkonnad III arengutasemel</p> <p>6.5.1. MOTOORIKA</p> <p>Üldmootorika, kehatunnetus, tasakaal. Jäsemete ja keha liigutamine vastavalt individuaalsetele eeldustele. Liikumine sõltuvalt füüsilisest arengust. Liikumine iseseisvalt tasapinnal, trepil, kaldpinnal (vajaduse korral toest kinni hoides).</p> <p>Juhendamise korral varbseinal üles-alla ronimine (vajaduse korral abiga); allaronimine juurdevõtusammuga.</p> <p>Hüppamine batuudil iseseisvalt (ka istuvas asendis).</p> <p>Liikumine koos kaaslastega rivis, ringis, sh ringmängus.</p> <p>Oma keha tõmbamine ja tõukamine juhendaja kätest kinni hoides, oma käte abil pingil edasi liikudes.</p>	<p>III arengutase</p> <p>Õpilase seisundi kirjeldus. Liigub iseseisvalt. Võib olla motoorselt kohmakas.</p> <p>Füüsiline kontakt ja kehatunnetus. Osutab enda ja teiste kehaosadele. Sooritab harjutusi paaris või rühmas.</p> <p>Asendid. Seismine, kükitamine. Seismine ühel jalal (lühiajaliselt).</p> <p>Asendite sujuv vahetamine. Tegevuseks sobiva kehaasendi valimine.</p> <p>Liigutused. Liigutuste matkimine. Liigutuste sooritamine füüsilise, suulise või visuaalse juhendamise järgi. Liigutuste sooritamine liigutuste tempot ja amplituudi muutes. Esemete korjamine kummardudes või kükitades.</p>

<p>Kükitamine toest kinni hoides. Sõitmine veloergomeetril. Liikumine orientiire arvestades (mööda rada kulgemine, märgistustele astumine, märkide vahel liikumine). Liikumine ratastooliga seda ise edasi lükates (vajaduse korral abiga). Seismine iseseisvalt (vajaduse korral tuge kasutades). Seismine ühel jalal (toest kinni hoides). Liigutuste sooritamine, käte ja jalgade koostegevus liigutuste tempot ja amplituudi muutes. Situatsiooni sobiva kehaasendi valimine tegevuseks. Oma kehaosade äratundmine. Kiigutamine ja kiikumine.</p>	<p>Liikumine. Kõndimine ebatasasel maastikul, takistustest möödumine, nende ületamine. Liikumine trepil, kaldpinnal (vajaduse korral toest kinni hoides). Jooksmine, hüppamine, alla hüppamine madalalt esemelt. Tunnelist läbi roomamine. Kukerpall abiga. Oma keha tõmbamine ja tõukamine käte abil pingil edasi liikudes, istudes ja kõhuliasendis. Juhendamise korral varbseinal üles-alla ronimine; juurdevõtusammuga. Hüppamine batuudil, vajaduse korral abiga. Sõitmine veloergomeetril, kolmerattalise ratta või jooksurattaga. Tasakaal. Seismine esemel (toolil, poomil). Kõndimine poomil ja tasakaalukividel. Keerutamine, kiikumine. Ujumine, uisutamine, suusatamine ja kelgutamine individuaalsel tasemel. Koordinaatsioon. Palli sihipärane viskamine (kaaslasele, korvi, märgi pihta) ja püüdmine. Klotside ladumine. Harjutused võimlemis- ja rütmikavahenditega (rõngas, võimlemislint), riisikotiharjutused. Liikumine orientiire arvestades (märgile astudes), kaaslastega ravis või ringjoonel. Liikumine edaspidi ja tagurpidi. Liikumine varvastel, kandadel. Tegutsemine mänguväljakul (liumägi jms). 10</p> <p>Peenmotoorika. Plastiliini rullimine (alusel, kahe peo vahel), kritseldamine (liigutus küünarnukist) pliiatsi või kriidiga (edasi-tagasi, ringselt). Värvimine kriidi või värvidega. Keeramine (purgikaane keeramine, mutri keeramine poldile vm). Paberi rebimine ja voltimine mõlemat kätt kasutades. Vildipalli veeretamine. Kartongile tikkimine (abiga).</p>
<p>6.1. Tegevusvaldkonnad I arengutasemel 6.1.2. SOTSIAALSED OSKUSED Sotsiaalsed eeluskused. Täiskasvanu, teise lapse märkamine (vaatamine,</p>	<p>5.4. Sotsiaalsed oskused I arengutase Kontakt. Sotsiaalsed eeluskused. Täiskasvanu märkamine (vaatamine, puudutamine). Teise õpilase märkamine (vaatamine,</p>

<p>puudutamine). Patsutus-/plaksutusliigutuste sooritamine koos täiskasvanuga. Häälitsemine endale tähelepanu tõmbamiseks. Silmside. Pilgu lühiajaline fikseerimine. Silmsideme säilitamine kolme sekundi jooksul. Eneseteenindus. Söömine/joomine. Söömine sondi abil. Reflektorsete imemisliigutuste (huuled, keel) pärssimine. Vedela toidu söömine (söötmisel). Püreeritud toidu söömine (söötmisel). Kahvliga peenestatud toidu söömine (söötmisel). Närimine-neelamine-hingamine järjestikuste suunatud ja koordineeritud liigutuste abiga. Näriminehingamine-neelamine iseseisvalt söömise ajal toitu kurku tõmbamata. Kättepandud lusika hoidmine. Lusika suu juurde viimine abiga. Joomine tassist abiga (tilaga vm tass). Riietumine. Nõustumine riietamisega. Riietamisele kaasaaitamine. Mõne riietuseseme (peakatte, jalanõu) seljast (peast, jalast) võtmine. Hügieen. Nõustumine ööpäevaringse mähkmete kasutamisele. Istumine WC-potil (toetatuna, iseseisvalt). Käte hoidmine veejoa all (suunava abiga). Nõustumine hügieenitoimingutega: näo ja käte pesemine, hammaste pesemine, nina pühkimine, pea kammimine. Iseseisvalt suu avamine hammaste pesemiseks. Orienteerumine lähiümbruses. Igapäevases ümbruses enese turvaliselt tundmine. Esemete märkamine keskkonnas. Leppimine asukoha ja asendi muutmisega. Kohanemine uute tingimustega (ruumid, inimesed).</p>	<p>puudutamine). Käest kinni hoidmisega harjumine. Füüsilise kontakti otsimine täiskasvanuga. Häälitsemine endale tähelepanu tõmbamiseks. Pilkkontakt. Pilgu lühiajaline fikseerimine. Pilkkontakti lühiajaline säilitamine. Naeratamine vastuseks kõnetamisele; naeratamine positiivse emotsiooni väljendamiseks teisele õpilasele, tuttavale täiskasvanule. Tegutsemine. Paarisharjutuste sooritamine täiskasvanuga koostegevuses. Patsumängud ja sõrmemängud passiivselt. Viibimine ülekoollisel üritusel (nt kontsert, aktus) sotsiaalselt aktsepteeritud viisil jõukohase aja vältel.</p>
<p>6.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel 6.5.2. SOTSIAALSED OSKUSED Kontakti loomine ja säilitamine. Füüsilise kontakti otsimine teise inimesega, käest kinni hoidmine. Silmsideme hoidmine ja taastamine tähelepanu pööramisel. Naeratamine vastuseks kõnetamisele, naeratamine positiivse emotsiooni väljendamiseks (tuttav, täiskasvanu, teine laps).</p>	<p>II arengutase Kontakt. Kontakti loomine ja säilitamine. Naabrile käe ulatamine ringis. Füüsilise kontakti otsimine aktsepteeritaval viisil (patsutamine, pai, käest haaramine). Erinevate hääletoonide mõistmine ja tähenduslik kasutamine. Helluse ja heameele väljendamine.</p>

<p>Oma asjade tundmine (oma kapp, koolikott, voodi jne). Hoidumine kaaslaste asjade (mänguasjad, toit) loata kasutamisest.</p> <p>Tegevustes oma järjekorra ootamine. Kordamööda tegutsemine (koos täiskasvanuga).</p> <p>Küsimise peale mõnele oma rühmakaaslasele osutamine. Etteantud tegevuses iseseisvalt tegutsemine (näiteks nõopide panemine karpi).</p> <p>Helluse ja heameele väljendamine. Teatud ohtlike olukordade vältimine talle tuttavates situatsioonides. Maiustuste ja asjade jagamine teistega.</p> <p>Rühmakaaslasele abi osutamine (suunamisel). Tegutsemine pinginaabriga paralleelselt (st ühise töölaua taga, aga kummalgi oma ülesanne).</p> <p>Olukorrale vastav võimetekohane sotsiaalne käitumine (nt poes, tänaval; õnnitlemine, tervitamine jne).</p> <p>Eneseteenindus Söömine/joomine. Harjumuspäraste toitude iseseisev söömine ja joomine tuttavates tingimustes.</p> <p>Riietumine. Õpitud riietumis-/lahtiriietumisoskuste iseseisev kasutamine tuttavate/sarnaste riietusesemete puhul.</p> <p>Hügieen. Pesu märgamisest hoidumine režiimis hoituna, WC-sse minemise vajadusest märku andmine, seal võimalikult vähese abiga toimetulek.</p> <p>Puhtuse hoidmine söömisel: enese puhtus, laua puhtus. Salvräti kasutamine.</p> <p>Nina nuuskamine (meeldetuletamisel). Käte ja hammaste pesemine vähese abiga. Kammimine meeldetuletamisel.</p> <p>Orienteerumisõpetus. Eneseteenindamiseks vajalike toimingute ahela sooritamine meeldetuletamisel.</p> <p>Tegevuseks vajaliku vahendi otsimine küsimusele <i>kus on?</i> toetudes.</p> <p>Tegutsemine koos täiskasvanuga lihtsa eesmärgi nimel, aktiivne abi otsimine täiskasvanult.</p>	<p>Tegutsemine. Paarisharjutuste sooritamine koos eakaaslasega füüsilisel suunamisel. Patsu- ja sõrmemängud koostegevuses. Kõditamine, müramine. Lihtsa nalja mõistmine tuttavates tegevustes. Võta-anna mäng täiskasvanuga. Tegutsemine teise lapsega kõrvuti (paralleelne tegutsemine). Tegutsemine koos täiskasvanuga lihtsa eesmärgi nimel. Peitusemängu, piilumismängu mängimine täiskasvanuga (näo varjamine käte või rätikuga).</p> <p>Enda märkamine peeglis, oma peegelpildile reageerimine (naeratamine, häälitsemine). Enda äratundmine pildilt, videos.</p> <p>Kaaslaste tundmine nimepidi, ära tundmine pildilt, videos. Endale osutamine, nimele reageerimine.</p> <p>Tohib/ei tohi piirangute harjumuslik (ebateadlik) täitmine (nt oma ja teise lapse mänguasja, söögi suhtes). Oma järjekorra lühiajaline ootamine tegevustes. Tervituseks käe ulatamine, hüvastijätuks lehvitamine. Käitumisnormide järgimine ülekoolilisel üritusel viibides jõukohase aja vältel.</p>
<p>6.5. Tegevusvaldkonnad III arengutasemel</p> <p>6.5.2. SOTSIAALSED OSKUSED</p> <p>Kontakti loomine ja säilitamine. Füüsilise kontakti otsimine teise inimesega, käest kinni hoidmine.</p>	<p>III arengutase</p> <p>Kontakt. Kontakti otsimine teise inimesega, käest kinni hoidmine. Kaaslase kutsumine suunamisel. Märku andmine abivajadusest. Vajaduse korral aktiivne abi otsimine täiskasvanult. Pilkkontakti</p>

Silmsideme hoidmine ja taastamine tähelepanu pööramisel.
Naeratamine vastuseks kõnetamisele, naeratamine positiivse emotsiooni väljendamiseks (tuttav, täiskasvanu, teine laps).
Oma asjade tundmine (oma kapp, koolikott, voodi jne). Hoidumine kaaslaste asjade (mänguasjad, toit) loata kasutamisest.
Tegevustes oma järjekorra ootamine. Kordamööda tegutsemine (koos täiskasvanuga).
Küsimise peale mõnele oma rühmakaaslasele osutamine. Etteantud tegevuses iseseisvalt tegutsemine (näiteks nõõpide panemine karpi).
Helluse ja heameele väljendamine. Teatud ohtlike olukordade vältimine talle tuttavates situatsioonides. Maiustuste ja asjade jagamine teistega.
Rühmakaaslasele abi osutamine (suunamisel). Tegutsemine pinginaabriga paralleelselt (st ühise töölaua taga, aga kummalgi oma ülesanne).
Olukorrale vastav võimetekohane sotsiaalne käitumine (nt poes, tänaval; õnnitlemine, tervitamine jne).
Eneseteenindus.
Söömine/joomine. Harjumuspäraste toitude iseseisev söömine ja joomine tuttavates tingimustes.
Riietumine. Õpitud riietumis-/lahtiriietumisostkuste iseseisev kasutamine tuttavate/sarnaste riietusesemete puhul.
Hügieen. Pesu märgamisest hoidumine režiimis hoituna, WC-sse minemise vajadusest märku andmine, seal võimalikult vähese abiga toimetulek.
Puhtuse hoidmine söömisel: enese puhtus, laua puhtus. Salvräti kasutamine.
Nina nuuskamine (meeldetuletamisel). Käte ja hammaste pesemine vähese abiga. Kammimine meeldetuletamisel.
Orienteerumisõpetus. Eneseteenindamiseks vajalike toimingute ahela sooritamine meeldetuletamisel.
Tegevuseks vajaliku vahendi otsimine küsimusele *kus on?* toetudes.
Tegutsemine koos täiskasvanuga lihtsa eesmärgi nimel, aktiivne abi otsimine täiskasvanult.

hoidmine ja taastamine. Emotsiooni mõistmine, väljendamine ja juhtimine täiskasvanu suunamisel (nt alternatiivse suhtlusvahendi abil). Ennast kahjustavast käitumisest hoidumine suunamisel.
Tegutsemine. Matkimine (uued tegevused, häälitlused).
Paarisharjutuste sooritamine koos eakaaslasega suulisel juhendamisel või ettenäitamisel. Patsu- ja sõrmemängud aktiivselt.
Lihtsa nalja mõistmine ja tegemine. Koos eakaaslasega tegutsemine.
Kordamööda tegutsemine (koos täiskasvanuga). Küsimise peale mõnele oma klassikaaslasele osutamine. Maiustuste ja asjade pakkumine ning jagamine teistega (suunamisel). Klassikaaslasele abi osutamine (suunamisel). Osalemine ringmängudes, rollimängudes.
Oma asjade tundmine (oma kapp, koolikott, voodi jne). Hoidumine kaaslaste asjade (mänguasjad, toit) loata kasutamisest.
Võimetekohane sotsiaalne käitumine tuttavas situatsioonis (nt poes, tänaval; õnnitlemine, tervitamine jne). Ohtlike olukordade vältimine talle tuttavates situatsioonides. Jõukohases tegevuses iseseisvalt tegutsemine algusest lõpuni. Esinemine ülekoollisel üritusel jõukohase etteastega koos klassikaaslaste või täiskasvanuga.

	<p>5.5. Igapäevaoskused</p> <p>I arengutase</p> <p>Söömine ja joomine. Söömine sondi abil. Reflektorsete imemislüügutuste (huuled, keel) pärssimine logopeedi juhendamisel. Vedela, püreestatud või kahvliga peenestatud toidu söömine (söötmisel). Närimine-hingamine-neelamine suunatud ja koordineeritud järjestikuste liigutustena, võimaluse korral logopeedi juhendamisel. Kätte pandud söögivahendi hoidmine, vajadusel abiga. Söögivahendi suu juurde viimine abiga. Joomine (tilaga) tassist abiga.</p> <p>Riietumine. Nõustumine riietamisega. Riietamisele kaasa aitamine käte ja jalgade sirutamise ja kõverdamisega.</p> <p>Hügieen. Nõustumine ööpäevaringse mähkmete kasutamisega, mähkmete vahetamisele kaasa aitamine puusade tõstmisega.</p> <p>Nõustumine hügieenitoimingutega: näo ja käte pesemine, hammaste pesemine, nina pühkimine, pea kammimine. Suu avamine hammaste pesemiseks.</p>
	<p>II arengutase</p> <p>Söömine ja joomine. Söömine lusikaga (abiga). Tahke toidu hammustamine. Joomine tassist: tassi laualt võtmine, suu juurde viimine, joomine, lauale asetamine.</p> <p>Riietumine. Riietamisele kaasaaitamine. Käte ja jalgade sihipärane liigutamine riietumisel: käe pistmine varrukasse, jalgade panemine püksisäärtesse. Mõne riietuseseme (peakatte, jalanõu) seljast, peast, jalast võtmine.</p> <p>Hügieen. Istumine WC-potil (toetatuna, iseseisvalt). Kraani avamine ja sulgemine, käte hoidmine veejoa all (vajaduse korral abiga).</p> <p>Enesehoolduseks vajalike osatoimingute sooritamine abiga: nina ja suu pühkimine, hammaste pesemine, pea kammimine.</p> <p>Eneseteenindamine. Vajalike toimingute (söömine, riietumine, hügieenitoimingud) sooritus väikeste sammude (osatoimingute) kaupa õiges järjekorras (abiga).</p>

	<p>III arengutase</p> <p>Söömine ja joomine. Harjumuspäraste toitude iseseisev söömine ja joomine tuttavates tingimustes. Pehmema toidu tükeldamine meelde tuletamisel. Juhendamisel joogi valamine tassi. Pakutava toidu võtmine sobivas koguses (nt üks komm). Puhtuse hoidmine söömisel (enese puhtus, laua puhtus). Salvräti kasutamine.</p> <p>Riietumine. Õpitud riietumise ja lahti riietumise oskuste võimalikult iseseisev kasutamine tuttavate riietusesemete puhul.</p> <p>Hügieen. Kuivana püsimine režiimis hoituna, WC-sse minemise vajadusest märku andmine, seal võimalikult vähese abiga toimetulek. Nina nuuskamine (meelde tuletamisel). Käte ja hammaste pesemine vähese abiga.</p> <p>Eneseteenindamine. Vajalike toimingute ahela sooritamine juhendamisel. Tegevuseks vajaliku vahendi otsimine küsimusele <i>kus on?</i> toetudes. Lihtsad töötegevused: mänguasjade koristamine, laua katmine, koristamine, pühkimine jne.</p>
<p>6.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel</p> <p>I arengutaseme lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) saavutab närimis-, neelamis- ja hingamisliigutuste koordinatsiooni; 2) sööb (söötmisel) peenestatud toitu; 3) joob (jootmisel) (tilaga) tassist; 4) laseb end riietada protestita; 5) püüab enda riietamisele kaasa aidata; 6) proovib mõnda riietuseset/peakatet seljast/peast ära võtta; 7) reageerib (mingil viisil) kontaktipüüdlustele; 8) huvitub kontaktist temaga iga päev tegeleva täiskasvanuga; 9) hoiab kättepandud eset; 10) kohaneb abivahenditega; 11) reageerib eri aistingutele; 12) talub füüsilist kontakti / puudutamist; 13) liigub talle omasel viisil; 	<p>6. Tegevusvaldkondade õpitulemused eri arengutasemetel</p> <p>I arengutaseme õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab ja reageerib talle suunatud kontaktipüüdlustele; 2) on saavutanud närimis-, neelamis- ja hingamisliigutuste koordinatsiooni; 3) sööb (söötmisel) peenestatud toitu; joob (jootmisel) (tilaga) tassist; 4) nõustub riietamise ja hügieenitoimingutega, püüab kaasa aidata; 5) reageerib positiivselt füüsilisele kontaktile; 6) aktsepteerib erinevaid asendeid ja passiivseid jäsemetega sooritatavaid liigutusi; 7) toob käed keha keskjoonele, suu juurde, püüab käega eset tabada; 8) põrandal olles näitab üles liikumisiniatiivi (keerab seljalt kõhule, liigub selili jalgadega lükates, roomab, proovib tõsta pead); 9) eelistab kontakti temaga iga päev tegeleva täiskasvanuga;

<p>14) istub toetatuna või iseseisvalt; 15) seisab seisulaual; 16) orienteerub tuttavas igapäevases keskkonnas; 17) annab märku mõnest oma põhivajadusest; 18) säilitab suunatult lühiajalise tähelepanu.</p>	<p>10) reageerib erinevatele aistingutele; 11) tunneb ennast turvaliselt tuttavas igapäevases keskkonnas; 12) annab märku mõnest oma põhivajadusest; 13) säilitab suunatult lühiajalise tähelepanu (nt fikseerib hetkeks pilgu või kuulatab); 14) annab märku meeldiva tegevuse jätkamiseks (nt häälituse või liigutusega).</p>
<p>6.4. Taotletavad pädevused II arengutasemel II arengutaseme lõpuks õpilane: 1) sööb (abistamisel) lusikaga; 2) hoiab joomise ajal tassist (väheste abiga); 3) tunneb ära mõne riietuseseme otstarbe; 4) näitab riietamisel üles mõningast initsiatiivi; 5) tegutseb sihipäraselt mõne tuttava esemega; 6) matkib üksikuid liigutusi; 7) omab vähest motiveeritust tegutsemiseks koos täiskasvanuga; 8) märkab enda kõrval teist last ja/või täiskasvanut; 9) näitab/nimetab mõnd õpitud kehaosa; 10) täidab mõne lihtsa viibetega saadetud korralduse; 11) tunneb ära mõne tuttava eseme; 12) tunneb ära tuttavaid inimesi; 13) reageerib oma nimele; 14) orienteerub oma lähiümbruses; 15) otsib mingil viisil kontakti tuttava täiskasvanuga; 16) otsib vahel kontakti teiste lastega; 17) kasutab (meeldetuletamisel) lihtsaid õpitud käitumismalle.</p>	<p>II arengutaseme õpitulemused Õpilane: 1) on motiveeritud tegutsema koos täiskasvanuga; 2) otsib mingil viisil kontakti tuttava täiskasvanuga; 3) otsib vahel kontakti teiste õpilastega; 4) sööb (abistamisel) lusikaga; joob tassist (väheste abiga); 5) võtab ära mõne riietuseseme; aitab riietumisele kaasa; 6) sooritab abiga eneseteeninduseks vajalikke osatoiminguid; 7) istub põrandal, toolil, ratastoolis, eristmises, soovi korral muudab kehaasendit; 8) siirdub ja liigub jõukohasel viisil, vajaduse korral kasutab abivahendit (käimisraam, ratastool); 9) manipuleerib sihipäraselt esemetega; 10) matkib üksikuid lihtsaid liigutusi, häälitusi; 11) näitab/nimetab mõnd õpitud kehaosa; 12) järgib lihtsa žesti või viiepega saadetud korraldust; 13) reageerib oma nimele; 14) orienteerub oma tuttavas lähiümbruses; 15) seostab igapäevaselt kasutusel olevaid alternatiivse suhtlusvahendi märke tegevusega, situatsiooniga.</p>
<p>6.6. Taotletavad pädevused III arengutasemel III arengutaseme lõpuks õpilane: 1) sööb ise lusikaga; 2) hoiab ise joomise ajal tassist; 3) saab hakkama mõne riietuseseme selgapaneku või äravõtmisega;</p>	<p>III arengutaseme õpitulemused Õpilane: 1) on motiveeritud tegutsema koos teise õpilasega; 2) oskab märku anda abivajadusest; 3) reageerib adekvaatselt tuttavatele olusituatsioonidele;</p>

<p>4) mõistab ööpäeva ja koolinädala rütmi igapäevaste korduvate tegevuste kaudu;</p> <p>5) väljendab oma nime õpitud viisil;</p> <p>6) näitab üles koostöövalmidust;</p> <p>7) reageerib adekvaatselt tuttavatele olusituatsioonidele;</p> <p>8) tegutseb koos teise lapsega;</p> <p>9) teadvustab WC vajadust (annab märku, jälgib rutiini);</p> <p>10) osutab õpitud esemetele ja tuttavatele inimestele;</p> <p>11) oskab märku anda abivajadusest või endaga seoses olevast hädaolukorrast;</p> <p>12) liigub talle omasel viisil tuttavas igapäevaümbruses;</p> <p>13) väljendab mõnd põhisoovi õpitud viisil (nt alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil);</p> <p>14) vastab <i>kas</i>-küsimusele õpitud viisil;</p> <p>15) ületab ettetuleva takistuse õpitud viisil.</p>	<p>4) sööb ise lusikaga; joob iseseisvalt tassist;</p> <p>5) riietub võimalikult iseseisvalt;</p> <p>6) teadvustab WC vajadust (annab märku, jälgib rutiini);</p> <p>7) vahetab sujuvalt asendeid, valib tegevuseks sobiva kehaasendi, liikumisviisi (istumine, kükitamine, kummardumine);</p> <p>8) kõnnib ebatasasel maastikul, trepil, ületab takistusi;</p> <p>9) sooritab õpitud liigutusi matkimise teel või juhendamisel;</p> <p>10) osaleb sportlikus tegevuses jõukohasel viisil (nt jooksmine, uisutamine, suusatamine, batuudil hüppamine) individuaalselt või rühmas;</p> <p>11) kasutab sihipäraselt käe- ja sõrmeliigutusi eneseteeninduses ja arendavates tegevustes;</p> <p>12) väljendab oma nime õpitud viisil;</p> <p>13) osutab õpitud esemetele ja tuttavatele inimestele;</p> <p>14) väljendab mõnd põhisoovi (nt alternatiivse suhtlusvahendi abil);</p> <p>15) täidab lihtsaid igapäevaseid korraldusi;</p> <p>16) märkab objekti kahte tunnust;</p> <p>17) rühmitab esemeid ühe tunnuse alusel;</p> <p>18) ühendab pildipaare;</p> <p>19) järjestab esemeid näidise järgi.</p>
---	---